

OBSAH

Úvod (KČ)	11
Hlava první (VS)	
PRAVĚK A CHOROBY	21
I. Chronologie a pravěké kultury	23
II. Vrozené vady a pracovní zátěž	24
III. Násilí, agrese a rané chirurgické zákroky	26
IV. Infekční choroby	32
V. Zoonózy	42
Hlava druhá (DTo)	
STŘEDOVĚKÁ MEDICÍNA (OD PRVNÍCH PŘEMYSLOVCŮ PO NÁSTUP HABSBUKŮ)	45
I. Historický kontext	45
II. Evropská medicína ve středověku	48
III. Proměny klimatu, demografický vývoj, zdraví a nemoc	54
IV. Místa lékařské péče, lékaři a lékárníci	60
V. Univerzitní medicína, výuka, osobnosti a jejich tvorba	65
VI. Pověry, magie a lidové lékařství	73
Hlava třetí (BD)	
MEDICÍNA V DOBĚ RENESANČNÍ (1526–1618)	78
I. Historický kontext	78
II. Medicína v období renesance	80
III. Vývoj populace, hladomory a epidemie v Evropě i u nás	84
IV. Teoretické základy medicíny 16. století	89
V. Doba dvorních a městských lékařů	95
VI. Akademická medicína v období krize lékařské fakulty	102

Hlava čtvrtá (KČ)

MEDICÍNA V DOBĚ BAROKNÍ (1618–1740)	114
I. Historický kontext	114
II. Evropské lékařství 17. a počátku 18. století	116
II/1 Lékařské bibliografie	118
II/2 Res publica litteraria a učené společnosti	120
II/3 Proměny barokní medicíny	123
III. Vývoj populace, chorobnost a strava	126
IV. Lékaři, léčitelé a kněží: proměny barokního lékařského myšlení	132
V. Zdravotnické profese a instituce v době pobělohorské	141
V/1 Organizace zdravotnictví	142
V/2 Lékaři	143
V/3 Lékárníci	144
V/4 Chirurgové, porodní babičky, lazebníci a další profese	147
V/5 Špitály a lazarety	149
VI. Obnova lékařské fakulty a její barokní rozkvět	152

Hlava pátá

MEDICÍNA V DOBĚ OSVÍCENSTVÍ (1740–1848)	168
I. Historický kontext (DTi)	168
II. Tělo jako stroj, klinika a živočišná elektrina: medicína doby osvícenské (DTi)	172
III. Populační vývoj a nemocnost (DTi)	191
IV. Od poklepu a poslechu k očkování (DTi)	196
IV/1 Diagnostika	196
IV/2 Terapie	198
IV/3 Prevence: nové strategie předvídání a počátky vakcinace	204
V. Veřejné zdravotnictví od osvícenských reforem do roku 1848 (LH)	213
V/1 Správní vývoj	213
V/2 Počty a rozmístění zdravotníků	215
V/3 Reorganizace zdravotní služby v Praze a další reformní iniciativy	216
V/4 Sociální a společenské postavení zdravotníků	218
V/5 Zdravotnická zařízení – lůžková, lékárny, lázně	221
VI. Dopad osvícenských reforem na výuku a vzdělávání zdravotníků (1740–1848) (LH)	224
VI/1 Všeobecné a studijní předpisy	225
VI/2 Význam a přínos nepovinných přednášek	232
VI/3 Učitelé a studující	236
VI/4 Místa výuky	236

VI/5 Lékařská věda a její hlavní představitelé	239
VI/6 Učené společnosti	243

Hlava šestá

MEDICÍNA A ZDRAVOTNICTVÍ OD REVOLUCE 1848 DO ROZDĚLENÍ UNIVERZITY 1882	245
I. Historický kontext (DTi)	245
II. Mezi Francií, Německem a střední Evropou: diferenciace a specializace medicíny (DTi)	250
II/1 Anatomie a patologie	251
II/2 Fyziologie	253
II/3 Neurologie	254
II/4 Psychiatrie	256
II/5 Chirurgie a porodnictví: boj s infekcí a bolestí	259
III. Populační vývoj, morbidita a mortalita u nás (DTi)	262
IV. Od mikroskopu k bakterii (DTi)	265
IV/1 Prevence a mikrobiologická revoluce	265
IV/2 Diagnostika	266
V. Veřejné zdravotnictví ve čtyřicátých až sedmdesátých letech 19. století (LH)	269
V/1 Reformy, legislativa, organizace	269
V/2 Zdravotnická zařízení a další instituce	273
V/3 Zdravotnické profese	274
VI. Výuka zdravotníků od roku 1848 do rozdělení pražské univerzity 1882 (LH)	276
VI/1 Správní vývoj	276
VI/2 Zápas o českou univerzitu a její lékařskou fakultu	280
VI/3 Místa výuky a vědy	283
VI/4 Učitelé a studenti	287
VI/5 Lékařská věda a její hlavní představitelé: teoretické obory	288
VI/6 Klinické obory	291

Hlava sedmá

MEDICÍNA A ZDRAVOTNICTVÍ DO KONCE PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY	297
I. Historický kontext (PS)	297
II. Reflexe světové medicíny v českých zemích (PS)	300
II/1 Základní výzkum	300
II/2 Mikrobiologie	302
II/3 Klinická medicína	303
II/4 Psychiatrie	306
II/5 Hygiena a sociální lékařství	307

III. Obyvatelstvo českých zemí a jeho zdravotní stav (PS)	308
III/1 Základní demografické charakteristiky	308
III/2 Těla ženská i mužská, mladá i stará, zdravá i nemocná	309
III/3 Nemoci: jejich výskyt, smrtnost a úmrtnost	310
IV. Nové diagnostické a terapeutické možnosti medicíny (PS)	312
IV/1 Aplikace základního výzkumu v praxi	312
IV/2 Aplikace novinek v mikrobiologii	312
IV/3 Boj proti tuberkulóze	314
IV/4 Chirurgické operace	317
V. Zdravotnictví na přelomu 19. a 20. století	321
V/1 Legislativa a organizace (LH)	321
V/2 Zdravotnická infrastruktura (PS)	324
V/3 Zdravotnické profese (PS)	328
VI. Lékařská věda a výuka v letech 1883–1918 (LH)	330
VI/1 Česká lékařská fakulta	330
VI/2 Lékařská věda a její hlavní představitelé	336
VI/3 Učitelé a studenti pražských lékařských fakult	345
VI/4 Německá lékařská fakulta 1883–1918	346
VI/5 Vědecké společnosti	350
VII. Čeští lékaři a jejich pacienti za Velké války (1914–1918) (PS)	350

Hlava osmá

MEDICÍNA A ZDRAVOTNICTVÍ V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ (1918–1938)	354
I. Historický kontext (HM)	354
II. Československé zdravotnictví a medicína v globálním kontextu (HM)	359
III. Zdraví a nemoc (HM)	361
IV. Cesty a nástroje k účinnější medicíně a zdravotní péči (HM)	370
IV/1 Diagnostika, terapie, prevence	370
IV/2 Poskytovatelé zdravotní péče a její financování: instituce, pracovníci, pojišťovny	371
IV/3 Legislativa a organizace zdravotní péče a jejich proměny	375
V. Téměř úspěšná reforma: nemocnice v centru péče o zdraví (HM)	382
VI. Lékařská věda a vzdělávání v republikánském duchu? (PS)	390
VI/1 Lékařské fakulty	392
VI/2 Mimouniverzitní vědecká infrastruktura: státní ústavy a formy vědecké komunikace	398

Hlava devátá (MN/MVŠ)

MEDICÍNA A ZDRAVOTNICTVÍ V DOBĚ OKUPACE A VÁLKY

(1938–1945)	400
I. Historický kontext	400
II. Proměny systému a administrace	402
III. Ideologizované zdravotnictví	406
IV. Pacienti v pohybu	408
V. Pojištění	409
VI. Nemoci	410
VII. Poskytovatelé	412
VIII. Lékařský stav	414
IX. Odboj	415
X. Medicína utrpení a genocida	416
XI. Následky	421

Hlava desátá (PS)

MEDICÍNA A ZDRAVOTNICTVÍ V LETECH KOMUNISTICKÉHO

REŽIMU (1945–1989)	422
I. Historický kontext	422
II. Vzestup a meze světové medicíny druhé poloviny 20. století a jejich recepce v českých zemích	425
III. Demografické ukazatele a populační politika	431
IV. Zdravotní stav obyvatelstva, nemoci a jejich léčení	436
V. Principy, legislativní rámec a organizace socialistického zdravotnictví	444
VI. Zdravotnické instituce a pracovníci	450
VII. Lékařská věda a výuka	462

Hlava jedenáctá

TRANSFORMACE ČESKÉHO ZDRAVOTNICTVÍ PO ROCE 1989

I. Historický kontext (EK)	471
II. Průběh událostí: Transformace jako priorita (EK)	473
II/1 Moment odrazu – perestrojková kritika zdravotnictví	473
II/2 Rok 1992, razantní nástup	477
II/3 Trh jako mantra, solidarita jako dědictví	479
II/4 Krizový rok 1997	483
II/5 Nový nádech pro pravici po roce 2000	488

III. Výsledky transformace a jejich ohlas (EK)	491
III/1 Zdravotní stav se zlepšil – žijeme déle	491
III/2 Práva pacientů byla přijata, ale.... ..	492
III/3 Lékařská etika žije	495
IV. Resumé: České zdravotnictví na prahu 21. století	497
IV/1 Výsledná podoba zdravotní politiky, systému a organizace zdravotnické péče (PS)	497
IV/2 Na cestě k budoucnosti: efektivita a meze současného českého zdravotnictví (EK)	503
V. Lékařské fakulty po roce 1989 (MA)	508
V/1 Východiska, stav před rokem 1989	508
V/2 Bod obratu, 1989/1990.	511
V/3 Dopad vysokoškolských a zdravotnických reforem devadesátých let na lékařské fakulty a jejich modifikace po roce 2000	519
VI. Věda a technologie (MA)	530
VII. Vize, výzvy, příležitosti, rizika (MA)	536
Závěr (KČ)	539
<i>Poznámky</i>	544
<i>Seznam zkratk</i>	637
<i>Prameny a literatura</i>	639
<i>Obrazový materiál</i>	666
<i>Rejstřík</i>	675
SUMMARY (KČ)	687